

Lição 5

lernu!

 Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Este projeto é financiado com o apoio da Comissão Europeia. Esta publicação reflete apenas o ponto de vista do autor, portanto a Comissão não pode ser responsável por qualquer uso de informações que aparecem aqui.

<https://lernu.net/instruado?lang=pt>

Todo conteúdo, se não está indicado em algum lugar explicitamente ou algo assim, faz parte do lernu.net e está publicado sobre a licença [Criação compartilhada Proibido uso Comercial 4.0 Internacional](#).

Gramática

Correlativos

Estude atentamente a tabela e repare quão regular e logicamente ela está colocada: o significado de qualquer uma das 45 palavras na tabela pode ser derivado do significado geral das partes inicial e final da palavra. Memorize especialmente as seguintes palavras:

	KI- Palavra interrogativa, palavra relativa, palavra exclamativa.	TI- palavra indicativa, demonstrativa	CI- palavra abrangente	NENI- palavra negativa	I- Palavra indefinida
-U indivíduo, coisa individual	kiu quem/qual pessoa Pergunta sobre a identidade de uma entre as várias pessoas conhecidas, coisas ou temas.	tiu esse/aquele Indica uma (pessoa) específica entre várias pessoas conhecidas, coisas ou temas.	čiu toda/cada pessoa Mostra em um só grupo e sem exceções os indivíduos de um grupo de pessoas, coisas ou assuntos.	nenui ninguém Nega os indivíduos de um grupo de pessoas, coisas ou assuntos.	iu alguém Indica uma pessoa, coisa ou assunto específico desconhecido ou indefinível.
-O coisa,assunto	kio o que/qual "qual coisa, qual assunto, o que"	tio isso/aquilo "essa coisa, esse assunto, isso"	čio tudo/cada coisa "todo assunto, todo tipo de coisa"	nenio nada/nenhuma coisa "nenhuma coisa, nenhum tipo de assunto, nada"	io algo "alguma coisa, algum tipo de assunto, algo"
-A qualidade, espécie	kia qual qualidade "de qual espécie, possuindo qual qualidade, que tipo de"	tia essa/aquela qualidade "dessa espécie, possuindo essa qualidade"	čia toda qualidade "de toda espécie, possuidor/a de toda qualidade"	nenia nenhuma qualidade "de nenhuma espécie, possuindo nenhuma qualidade"	ia alguma qualidade "de alguma espécie, possuindo alguma qualidade"
-EL modo, grau	kiel como/qual maneira "em qual maneira ou grau"	tiel dessa/daquela maneira "nessa maneira ou grau"	čiel toda maneira "em toda maneira"	neniel de nenhuma maneira "de nenhum modo"	iel de alguma maneira "em alguma maneira ou grau"
-E lugar	kie onde/qual lugar "em que lugar, onde"	tie esse/aquele lugar "nesse lugar"	čie todo lugar "em todo lugar"	nenie nenhum lugar em lugar algum/em nenhum lugar"	ie algum lugar "em algum lugar"
-AL causa	kial qual motivo "por qual causa, por qual motivo, por que"	tial esse/aquele motivo "por essa causa, por esse motivo, por isso"	čial todo motivo "por toda causa, por todo motivo, por causa de tudo"	nenial nenhum motivo "por causa nenhuma, por motivo nenhum, por nada"	ial algum motivo "por uma causa, por um motivo, por algo"
-AM tempo, vez (ocasião, condição)	kiam quando/qual tempo "em que tempo, em que vez, quando"	tiam esse/aquele tempo "nesse tempo, nessa vez, então"	čiam sempre/todo tempo "em todo tempo, em toda vez"	neniam nunca/nenhum tempo "em nenhum tempo, em nenhuma vez, nunca"	iam algum tempo "em algum tempo, em alguma vez, um dia"
-OM quantidade (grau enfático)	kiom quanto/qual quantidade "quão muito, em que número, em que quantidade"	tiom essa/aquela quantidade "tão muito, em tal número, em tal quantia"	čiom tudo/toda quantidade "a quantidade inteira"	neniom nada/nenhuma quantidade "nenhum número, nenhuma quantia, nenhuma medida"	iom um pouco/alguma quantidade "não muito demais, mas também não pouco"

KI-	TI-	CI-	NENI-	I-
	palavra indicativa, demonstrativa	palavra abrangente	palavra negativa	Palavra indefinida
-ES possuidor (objeto ou sujeito)	kies de quem "(o/a)... de quem"	ties dessa/daquela pessoa "(o/a)... dessa pessoa"	ćies de todos "(o/a) ... de todos"	nenes de ninguém "(o/a)... de ninguém"
	ć-io = tudo		ć-iam = sempre	ies de alguém "(o/a)... de alguém"
	ć-iu = toda pessoa		iom = um pouco	
	ć-ijuj = todos/as			

As palavras na tabela podem também receber as terminações -j (plural) e -n (acusativo):

- Palavras que terminam em -u e -a podem ter a terminação -j
- Palavras que terminam em -o, -u, -a e -e podem ter a terminação -n

kio	= o que, qual
kion	= (acompanhado de acusativo) o quê, qual
Kio estas tio? Tio estas kuko.	= O que é isso? Isso é um bolo.
Kion vi mangas? Kukon mi mangas.	= O que você come? Eu como um bolo.

kiu	= quem	Kiuj estas viaj amikoj? = Quais são os seus amigos?
Kiu staras kun li?	= Quem está de pé com ele?	Kiujn librojn vi legis? = Quais livros você leu?
Kiun mi vidas?	= Quem eu vejo?	

kia	= de que tipo, de qual característica	Kiaj estas ŝiaj letero? = De quais espécies são as cartas dela?
Kia estas la vetero?	= Como está o clima?	
Kian aŭton vi havas?	= Que tipo de carro você tem?	Kiajn fotojn vi faris? = Quais tipos de fotos você fez?

kie	= onde
kien	= para onde,
Kie mi estas?	= Onde eu estou?
Kien vi iras?	= Para onde você vai?

É possível combinar as palavras com preposições:

al kiu	= a quem, ao qual
kun kiu	= com quem
al tiu	= a esse
inter tiuj	= entre esses

Comparação

O comparativo é formado pela palavra **pli**:

pli bona = melhor

pli granda = maior

O superlativo é formado pela palavra **plej**:

plej bona = o/a melhor

plej granda = o/a maior

Em comparação com alguém ou algo, usa-se **ol**:

pli bona ol vi = melhor que você

E no superlativo usa-se **el**:

la plej bona el ĉiuj = o/a melhor de todos/as

No superlativo de adjetivos, antes de **plej** sempre deve estar o artigo **la**.

As palavras **pli** e **plej** são usadas também junto de advérbios. As regras são as mesmas, exceto uma diferença: antes de **plej** não aparece **la**.

pli rapide = mais rapidamente

plej rapide = da forma mais rápida possível

dum

A palavra **dum** indica uma duração de tempo e pode ser usada tanto como preposição quanto como conjunção:

Li sidas dum la mangô. = Ele se senta durante a refeição.

Ŝi skribas dum li legas. = Ela escreve enquanto ele lê.

ĉi

A palavra **ĉi** é usada com os correlativos iniciados com **ti-** para indicar proximidade:

tie = lá, aí

tiu = esse/a

tiu ĉi / ĉi tiu = este/a

tie ĉi / ĉi tie = aqui

-ind-

O sufixo **-ind-** indica que é válido (ou digno) fazer algo:

aŭskultinda = digno de ser escutado

leginda = digno de ser lido

bedaŭrinde = lamentavelmente (de modo digno de ser lamentado)

nedankinde = de nada (não precisa ser agradecido)

kioma?

A palavra interrogativa **kioma** é usada quando se pergunta sobre o tempo indicado pelo relógio:

Kioma horo estas? = Que horas são?

▼ Bloco 19 (sessões 37-38)

Objetivos de aprendizado

- aprender como comparar em Esperanto (comparativo, superlativo)
- repetir as frases já conhecidas que se relacionam com a comparação (**kiu**, **tia**, **tie** etc.)

Tutoriais necessários

- computador para tocar som

Preparação

- Sons **1, 2, 3**
- Cópias de **M1**
- Cópias de **M2**
- Exercício **M3**
- Cópias de **M4**
- Cópias de **M5**

Palavras novas

sinjoro = senhor

horo = hora

vendi = vender

komenci = começar

aŭto = carro

pli = mais

plaĉi = agradar

ol = que

la plej = o(a) mais

ĉi = partícula gramatical que expressa proximidade

aŭskulti = escutar

pli ol = mais que

forgesи = esquecer

plej el = o mais dos

helpi = ajudar

Plano de aprendizado

10 me Distribua **M1** e escute o som **1**. Leia e traduza o texto em conjunto. Peça aos estudantes para lerem a cada duas frases e traduzi-las novamente. Quando eles chegarem ao final do texto, eles devem recomeçar mas dessa vez sem tradução. O professor ajuda apenas com a pronúncia correta e, caso necessário, com a tradução.

Ajude os estudantes a traduzirem frases que tenham o comparativo e superlativo:**la plej bona el, pli rapida ol ...**

5 me Jogo recreativo não linguístico

20 me Distribua o diálogo **M2**.

Divida os estudantes em pares e peça para que eles leiam e traduzam o diálogo. Peça para um par ler o diálogo e traduzir linha por linha. Os ajude com a tradução, se necessário. Logo após, peça para o par atuar com o diálogo sem traduzir novamente. Se tiver tempo, você também pode pedir para outras duplas atuarem também.

Esclareça que os adjetivos e advérbios no modo comparativo e superlativo não mudam e que apenas se adiciona **pli** ou **plej** (**bona** – **pli bona**, **plej bona**, **bone** – **pli bone**, **plej bone**).

10 me Pausa

20 me Distribua **M3**. Divida os estudantes em grupos de três ou quatro. Cada grupo deve ligar as expressões com correlativos. Você deve fazer um jogo: o grupo mais rápido vence.

Faça os estudantes ficarem atentos que os títulos na tabela são um pouco diferentes entre si, por exemplo **kiu** – **tiu**, **ktp**. Os estudantes devem prestar atenção sobre a similaridade entre as palavras em cada par. A explicação para isso virá com mais detalhes nos próximos blocos.

5 me Jogo recreativo não linguístico

10 me Distribua **M4**. Peça aos estudantes para traduzirem a canção em conjunto e cante junto 2 ou 3 vezes.

Dê deveres de casa

Nova aŭto (1-a parto)

Sinjoro Rapid, amiko de Marko, eniris vendejon de aŭtoj. Tie li vidas belan sinjorinon, kiu plaĉas al li. Vendisto venas al li. Sinjoro Rapid demandas:

- Kiu aŭto estas la plej bona?
- Tiu ĉi estas la plej bona el ĉiuj.
- Ĉu ĝi estas rapida?
- Ĝi estas pli rapida ol aliaj.

M2 Diálogo

- A Mi aŭdis ke vi volas novan aŭton. Ĉu estas vero?
- B Jes, mia aŭto estas malnova kaj malbona.
- A Ĉi tie estas aŭtovendejo. Kiu aŭto plej multe plaĉas al vi?
- B Tiu ĉi. Ĝi estas pli bona ol mia.
- A Ho, 20 000 eŭroj! Multekosta!
- B Mi ne havas sufiĉan monon por ĝi. Mi aĉetos iun malpli kostan.
- A Sed ĝi estas tre rapida.
- B Mi ne devas havi la plej rapidan aŭton el ĉiuj.
- A Ĉu vi ne ŝatas vojaĝi pli rapide ol aliaj?
- B Ne. Mi ne volas akcidenton.

M3 Exercício

Coloque a expressão no grupo correto: vendisto, forta, riĉa, la plej bona, lingvo, en vendejo, pli bela, en la hejmo de Marko, aŭto, en sportejo, domo, kafo, sur tablo, amiko, en nia lernoĉambro, en via lernolibro, kelnero, sur papero, kuko, Marko, malpli granda, sinjorino, vizago, malvarma, letero, sportisto, frato, pli rapida

Solução

Kiu? Tiu!	Kie? Tie!	Kio? Tio!	Kia? Tia!
Marko	en vendejo	aŭto	forta
vendisto	sur tablo	kafo	pli rapida
sinjorino	en via lernolibro	kuko	la plej bona
amiko	en sportejo	letero	pli bela
kelnero	sur papero	vizaĝo	riĉa
frato	en la hejmo de Marko	domo	malpli granda
sportisto	en nia lernocambro	lingvo	malvarma

M5 Canção

Crie frases com as palavras abaixo. Você pode adicionar outras palavras.

ion – diri – volas	→	Mi volas diri ion.
libroj – plaĉas – tiuj	→	
amikon – kian – volas	→	
aŭto – tiu ĉi – rapide	→	
forgesis – Marko – ion	→	
iras – lernantoj – kien	→	

Crie frases através do computador: Crie 5 frases todos os dias; traduza-as e escreva-as, se elas estiverem corretas.

M6 Dever de casa

- A Kion vi faras dum la tago?
B Je la sepa horo kaj tridek minutoj mi iras en lernejon.
A Kion vi faras, dum vi estas en lernejo?
B Mi lernas multajn novajn aferojn.
A Ĉu vi ŝatas matematikon?
B Jes, mi ŝatas ĝin pli multe ol lingvojn. Sed plej multe mi ŝatas muzikon.
A Kiam vi revenas hejmen?
B Mi revenas je la dekdua horo.
A Kie vi tagmanĝas? Ĉu en lerneja manĝeo?
B Ne. Hejme mi manĝas bonan manĝon, kiun kuiris mia patrino.
A Kaj poste? Ĉu vi ludas kun geamikoj?
B Jes, sed unue mi devas lerni kaj skribi hejmtaskojn.
A De kiu estas la lernolibroj tie sur la tablo?
B Tio estas miaj lernolibroj kaj lernolibroj de mia fratino.

▼ Bloco 20 (sessões 39-40)

Objetivos de aprendizado

- repetir o conteúdo das lições anteriores (verbos modais, numerais e terminações gramaticais)

Tutoriais necessários

- computador para tocar som

Preparação

- Cópias de **M7**
- Cópias de **M8**
- Cópias de **M9**
- Cópias de **M10**
- Cópias de **M11**

Plano de aprendizado

20 me Distribua o diálogo **M6**.

Divida os estudantes em pares e peça para que eles leiam e traduzam o diálogo. Peça para um par ler o diálogo e traduzir linha por linha. Os ajude com a tradução, se necessário. Logo após, peça para o par atuar com o diálogo sem traduzir novamente. Se tiver tempo, você também pode pedir para outras duplas atuarem também.

5 me Jogo recreativo não linguístico

10 me Distribua **M7**. Peça para os estudantes completarem os espaços com o verbo modal correto.

10 me Distribua **M8**. Peça para que os estudantes leiam as frases e traduzam as mesmas para seu idioma.

Os estudantes devem repetir a comparação de adjetivos e advérbios. Em alguns casos o prefixo **MAL-** é adicionado **malpli**, **malplej**.

10 me Pausa

5 me Jogo recreativo não linguístico

10 me Distribua **M9**. Peça aos estudantes para relacionarem as frases com os tempos.

10 me Distribua **M10**. Esse é um exercício relacionado a canção **Dek boteloj**, que foi aprendida na lição 4. Peça para que os estudantes adicionem os números que faltam na canção.

Depois cante a canção em conjunto 2 ou 3 vezes. Assim os estudantes vão repetir palavras relacionadas aos números.

Dê deveres de casa

M7 Diálogo

Preencha o espaço com o verbo correto: {n}.

Mi petas, ĉu vi _____ helpi al mi? – Kompreneble!

Hodiaŭ Marko ne _____ skribi hejmtaskon. Tio plaĉas al li.

Ni havas malnovan aŭton. Ĝi ne funkcius kaj ni ne _____ vojaĝi plu.

Ana ankoraŭ ne _____ dormi. Ŝi ŝatas plu legi la libron.

Mia edzo _____ labori tre longe kiel kelnero.

La sinjoro iras malrapide. Li estas maljuna, li ne _____ iri pli rapide.

Ĉu vi _____ fermi la fenestron? – Mi povas, sed mi ne _____. Estas varme en la ĉambro.

Marko _____ aĉeti kukon por Ana, sed li ne havas suficien monon.

Ivo ne havas tempon por ludi kun mi. Li _____ rapide iri en vendejon kaj aĉeti panon.

M8 Exercício

Traduza para sua língua:

La unua vendisto estas bona. La dua vendisto estas pli bona ol la unua. La tria vendisto estas la plej bona el ĉiuj.
Mia domo estas malgranda. La domo de Marko estas pli malgranda ol mia. La domo de Julia estas la plej malgranda.
La patrino de Ana kuiras bone. La patrino de Marko kuiras pli bone. Mia patrino kuiras plej bone.
Petro lernas lingvojn rapide. Mi lernas lingvojn pli rapide ol li. Mia fratino lernas lingvojn plej rapide el ni ĉiuj.
Tiu ĉi foto estas bela. La dua foto estas malpli bela. La lasta foto estas la malplej bela.

M9 Exercício

Relacione o tempo com as frases.

7.30	Mi revenas hejmen el la lernejo.
8.00	Post la tagmanĝo mi lernas en mia ĉambro.
12.00	Mi iras en lernejon.
12.30	Mi ludas sur la strato kun geamikoj.
14.00	Mi dormas.
16.00	Mi manĝas hejme tagmanĝon, kiun kuiris mia patrino.
21.00	Mi sidas en lernoĉambro kaj mi aŭskultas la instruiston.

M10 Exercício

Dek boteloj

Dek boteloj pendás sur la mur'

Sed se akcidente falas unu nur, tiam naŭ boteloj pendás sur la mur'.

Naŭ boteloj pendás sur la mur' sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ok boteloj pendás sur la mur'.

Ok boteloj pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam sep boteloj pendás sur la mur'.

Sep boteloj pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ses boteloj pendás sur la mur'.

_____ boteloj pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendás sur la mur'.

_____ boteloj pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendás sur la mur'.

_____ boteloj pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendás sur la mur'.

_____ boteloj pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendás sur la mur'.

Du boteloj pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam unu botelo pendás sur la mur'.

Unu botelo pendás sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam nur odoro restas sur la mur'.

Melodia: [YouTube](#)

M11 Dever de casa

Adicione as terminações corretas: **-j**, **-n**, **-jn**.

Antaŭ la domo de Marko staras modernaj aŭto_____.

Antaŭ dek minuto_____ venis la patro hejmen.

La botelo_____, kiuj staras sur la tablo en kuirejo, estas miaj.

Donu al mi la grandajn libro_____, kiuj estas tie malantaŭ vi.

Ĉu vi aŭdas mi_____ bone?

Post du horoj la vendisto fermos la vendejo_____.

En lernoĉambro sidas lernanto_____ kaj ili aŭskultas instruisto_____.

Vi havas tre bela_____ okulo_____.

La fotoj, kiuj pendas sur la muro, estas tre bela_____.

Ivo ne komprenas la lastan hejmtasko_____, kiu_____ li ricevis en la lernejo.

Crie frases através do computador: Crie 5 frases todos os dias; traduza-as e escreva-as, se elas estiverem corretas.

▼ Bloco 21 (sessões 41-42)

Objetivos de aprendizado

- compreender o sistema de correlativos (que essas palavras consistem em duas partes e que é possível construir muitas combinações com ajuda de alguns morfemas)
- aprender a criar os primeiros correlativos (combinações de **KI-**, **TI-**, **CI-** e **-U**, **-O**, **-A**, **-E**)
- conhecer o sufixo **-IND-**

Tutoriais necessários

- computador para tocar som, ímãs

Preparação

- Sons **4, 5**
- Cópias de **M12**
- Exercício **M13**
- Exercício **M14**
- Exercício **M15**
- Cópias de **M16**
- Exercício **M17**
- Cópias de **M18**
- Cópias de **M19**

Palavras novas

forta = forte

veturi = dirigir

tre = muito

ciuj = todos (as)

certe = certamente

jam = já

kosti = custar

jaro = ano

multe = muito(a, os, as)

monato = mês

bedaři = lamentar

plena = cheio (a)

ačeti = comprar

-ind = sufixo que indica algo merecido de

Plano de aprendizado

15 me Distribua **M12** e escute o som **4**. Leia e traduza o texto em conjunto. Peça aos estudantes para lerem a cada duas frases e traduzi-las novamente. Quando eles chegarem ao final do texto, eles devem recomeçar mas dessa vez sem tradução. O professor ajuda apenas com a pronúncia correta e, caso necessário, com a tradução.

5 me Esclareça brevemente o uso do sufixo **-IND-** e adicione alguns exemplos.

Distribua **M13**. Ajude os estudantes a criarem palavras com o sufixo **-IND-** e peça eles para tentar usá-las em frases.

Você pode lembrá-los sobre a palavra **nedankinde**, que pode ser usada para formar frases com gentileza. Por exemplo você pode citar o seguinte diálogo:

- Ĉu vi povas helpi al mi?

- Jes.

- Dankon!

- Nedankinde!

5 me Jogo recreativo não linguístico

10 me Distribua **M14**. Peça aos estudantes para pensar no significado das palavras com sufixo **-IND-**. Depois peça os para criarem pelo menos 3 frases com sentido. Se você tiver tempo, alguns estudantes podem ler em voz alta as frases e vocês podem discutir sobre elas.

10 me Distribua **M15**. Peça aos estudantes para lerem o texto com atenção e traduzirem para o Esperanto. Dê cerca de 5 minutos para eles completarem a tarefa. Depois peça a um dos estudantes para ler a tradução para a turma. Você pode pedir aos outros para fazerem sugestões. Escreva a tradução correta no quadro.

10 me Pausa

15 me Distribua o diálogo **M16**.

Divida os estudantes em pares e peça para que eles leiam e traduzam o diálogo. Peça para um par ler o diálogo e traduzir linha por linha. Os ajude com a tradução, se necessário. Logo após, peça para o par atuar com o diálogo sem traduzir novamente. Se tiver tempo, você também pode pedir para outras duplas atuarem também.

5 me Jogo recreativo não linguístico

15 me Distribua o diálogo **M17**.

Com um íma, coloque as peças do quebra-cabeça no quadro. Use os quebra-cabeças para esclarecer sobre os correlativos. Depois peça os estudantes para juntar os diversas partículas dos correlativos e pensar sobre os significados.

Lembre os estudantes sobre a similaridade entre as palavras **nokiu – tiu, kie – tie**, ktp. Agora uma palavra parecida é adicionada a cada par: **kiu – tiu – ĉiu, kie – tie – ĉie**, ktp.

10 me Distribua **M18**. Peça aos estudantes para conhecerem quais quebra-cabeças servem em quais frases.

Dê deveres de casa

Nova aŭto (2-a parto)

- Ĉu ĝi estas ankaŭ forta?
- Ho jes, ĝi estas tre forta.
- Certe ĝi estas multekosta?
- Komprenuble, ĝi estas la plej multekosta el ĉiuj.
- Dankon, bedaŭrinde mi ne aĉetos novan aŭton, ĉar mia malnova aŭto estas la plej malmultekosta el ĉiuj. Mi ankoraŭ veturos per ĝi.

M13 Exercício

Conecte as palavras com a terminação **-IND-** e escreva uma frase.

aêeti	aêtinda	La ruôga aûto estas aêtinda.
lerni	lerninda	
vidi	vidinda	
danki	nedankinde!	

M14 Exercício

Crie perguntas comprehensíveis. Escreva-as.

Ĉu Kie Kiam Kiel	la nova filmo Esperanto tiu ĉi libro via kafo la kanto matematiko la letero de Marko la parolo de Ana la manĝo en restoracio la aŭto de via amiko	estas povas esti	vidinda leginda lerninda havinda aĉetinda kuirinda trinkinda manĝinda aŭskultinda kantinda	?

M15 Exercício de tradução

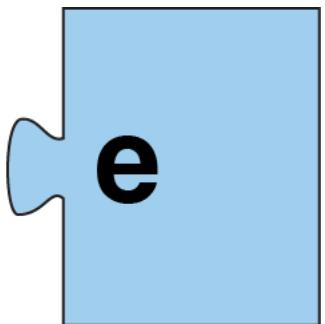
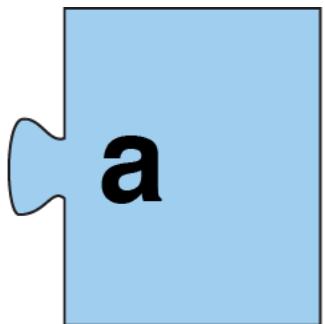
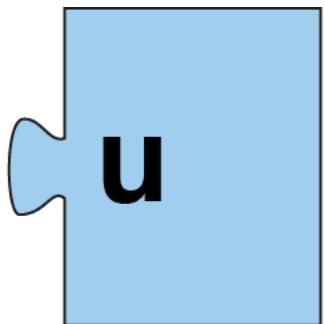
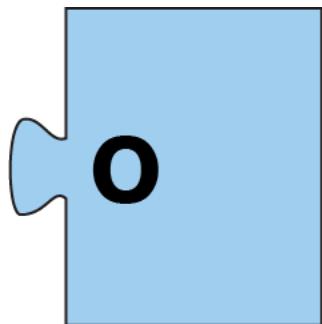
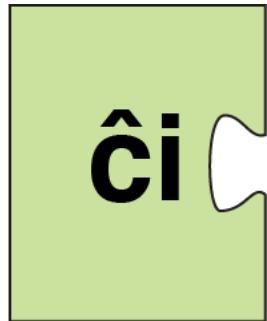
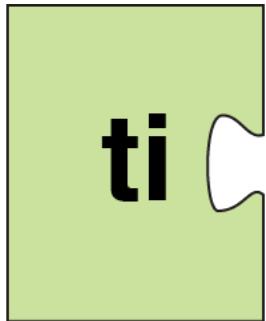
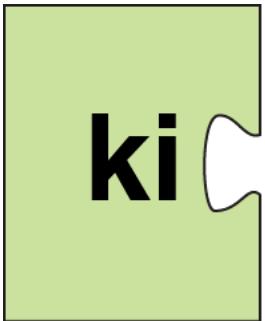
Traduza para o Esperanto

A mãe me perguntou onde estão meus livros de estudo. Eu disse que eles estão em algum lugar no meu quarto. Eu estou procurando um livro didático de Esperanto. Onde eu coloquei o livro didático de matemática? Como irei aprender hoje?

- A Ĉu vi ŝatas vojaĝi?
- B Jes, mi multe ŝatas vojaĝi. En ĉi tiu jaro mi volas veturi en Slovakion.
- A Kiel vi volas veturi?
- B Per mia aŭto.
- A Ĉu vi veturos longe de Zagrebo al Slovakio?
- B Certe, eble kvin horojn.
- A Kiun urbon vi volas vidi?
- B Mi volas vidi Bratislavan. Kaj certe ankaŭ Partizánske.
- A Ho! Ĉu Partizánske estas vidinda?
- B Kompreneble, ĝi estas bela malgranda urbo. Loĝas tie multaj homoj, kiuj parolas Esperanton.
- A Mi bedaŭras ke mi ne povas iri kun vi.
- B Mi aĉetos ion belan por vi.
- A Dankon! Ĉu vi havas multajn dolarojn?
- B En Slovakio mi devas havi ne dolarojn, sed eŭrojn.

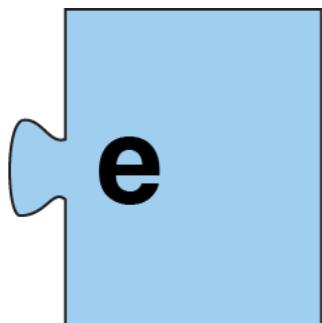
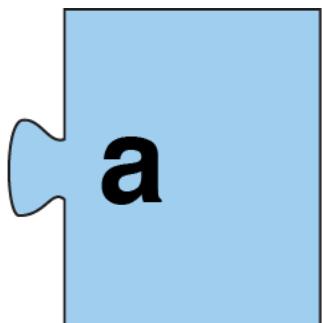
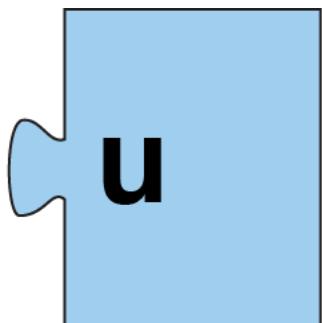
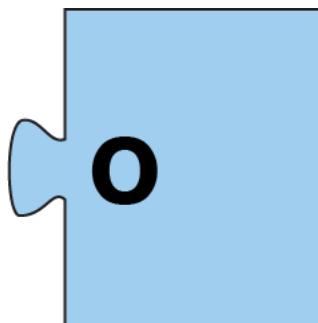

M17 Exercício

M18 Exercício

Escolha qual quebra-cabeça se encaixa melhor nas seguintes frases.

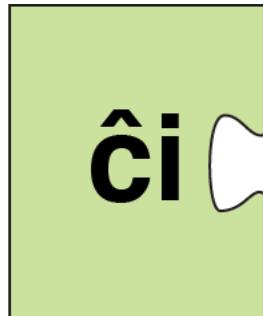
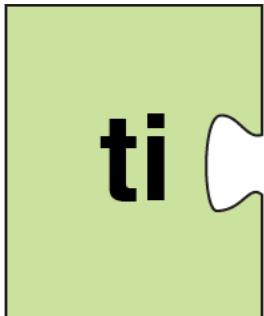
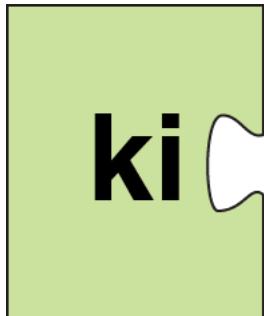
Diru, ki _____ sidas en la kafejo? – Marko kun Ana.

Ki _____ sinjoro staras sur la strato? – Maljuna.

Mi ne volas sidi ti _____. Mi serĉos alian lokon.

Mi ŝatas mangî vere ĉi _____. n.

Ĉi _____ j lernantoj sidas kaj skribas.

_____ u foto ne plaĉas al Ivo, ĉar ĝi estas malnova.

Marko ne scias, _____ e estas liaj lernolibroj.

En la laborejo _____ uj sidas kaj laboras, nur mi trinkas kafon.

La kafo por mi devas esti tre varma. Mi ŝatas trinki _____ an kafon.

La patrino koleras: "_____ e estas viaj paperoj! En via ĉambro, en kuirejo, sur la tablo..."

M19 Dever de casa

Faça uma frase similar. Troque a palavra maior por outra

exemplo:

Multaj homoj en Slovakio parolas la **slovakan** lingvon.

...la Esperantian lingvon.

...la germanan lingvon.

Mi bedaŭras, ke vi forgesis la **libron** hejme.

Sur tiu strato staras **hotelo**.

Kiuj lernantoj **sidas** en la lernejo?

Mi **volas** vojaĝi ien, kie estas belaj urboj.

Mi ne scias, ke Julia **skribis** al mi leteron.

Crie frases através do computador: Crie 5 frases todos os dias; traduza-as e escreva-as, se elas estiverem corretas.

Objetivos de aprendizado

- aprender novos correlativos que terminam por **-AM** e começam por **I-** e **NENI-**
- repetir os afixos já aprendidos
- repetir os verbos da lições anteriores e usá-los em frases

Tutoriais necessários

- computador para tocar som

Preparação

- Som **6**
- Cópias de **M20**
- Exercício **M21**
- Exercício **M22**
- Cópias de **M23**

Plano de aprendizado

5 me Jogo recreativo não linguístico

20 me Distribua **M20**. Reproduza o áudio **6**. Peça para os estudantes escutarem com atenção e completarem as palavras que estão faltando.

Divida os estudantes em pares e peça para que eles leiam e traduzam o diálogo. Peça para um par ler o diálogo e traduzir linha por linha. Os ajude com a tradução, se necessário. Logo após, peça para o par atuar com o diálogo sem traduzir novamente. Se tiver tempo, você também pode pedir para outras duplas atuarem também.

Esclareça o significado dos novos correlativos: **neniam**, **kiam**, **tiam**. Adicione também palavras que começarem por **I-**. Essas palavras apareceram nas lições anteriores : **io**, **ie**, **iu**, ktp. Você pode usar a peça com **-AM**, **I-** e **NENI-** para ilustrar o uso.

10 me Pausa

10 me Distribua **M21**. Distribua os estudantes em grupos de três ou quatro. Peça a eles para associarem as expressões com os correlativos.

Se você quiser, você pode fazer um pequeno desafio e pedir aos grupos para completarem a tarefa o mais rápido possível. O grupo mais rápido ganha o desafio.

10 me Distribua **M22**. Lembre os estudantes brevemente sobre o uso de afixos-**IND**, **MAL-**, **-EJ-**, **RE-**, **-EBL-**, se necessário. Depois peça os para completarem os espaços com as palavras que faltam. Leia o texto em conjunto e discuta sobre as respostas,

5 me Jogo recreativo não linguístico

Dê deveres de casa

- Ana** Saluton, Maja!
- Maja** Saluton, Ana! Mi _____ ke vi venis. Bonvolu eniri!
- Ana** Dankon! Mi _____ neniam vidis ĉi tiun urbon. Vi havas tre belan domon.
- Maja** Ĉi tie estas mia ĉambro. Ĉu mi povas porti por vi sukron?
- Ana** Jes, multan _____. Dum la vojo mi ne trinkis.
- Maja** Mi portis ankaŭ kukon. Ĝi estas ankoraŭ _____, mi faris ĝin antaŭ unu horo.
- Ana** La kuko estas tre bona!
- Maja** Mi ĝojas. Mi skribos por vi sur paperon, kiel oni faras ĝin.
- Ana** _____ estas sur la foto, kiu pendas _____ sur la muro?
- Maja** Tio estas foto de mi, miaj _____ kaj miaj gepatroj.
- Ana** Kiam oni faris tiun ĉi foton?
- Maja** Antaŭ tri jaroj. Tiam mia _____ frato iris la unuan fojon en lernejon.

M21 Exercício

Coloque a expressão no grupo correto: mia amiko, instruistino, nun, en Esperanto-lernolibro, en Slovакio, nova kuiristo, sur la tablo, kelnerino, post dudek minutoj, sur via vizágo, la patro de Ana, en la malnova aŭto, en lasta tago de la jaro, en mia hejmo, en la malplena botelo, komence de aprilo, ĉie, je la sepa horo, iu, iam, via frato, la plej junaj lernantoj, en tiu ĉi monato

M22 Exercício

Preencha os espaços vazios com o elemento correto: **-ind-**, **mal-**, **-ej-**, **re-**, **-ebli-**. Cada elemento deve ser usado duas vezes.

Mi volas jam esti hejme. Ne plaças al mi en malsanul_____o.

Ĉu estas io en la boteloj en kuirejo? – Ne, ĉiuj estas_____ plenaj.

En sport_____o estas malvarme.

Kiel okazis al vi la akcidento? – La biciklisto ne estis en nokto bone vid_____a.

Marko parolis, ke Vieno estas vizit_____a urbo.

Peter donis manĝon al _____riĉulo, kiu sidis sur la strato.

Mi ne komprenas la hejmtaskon. Mi devas _____legi ĝin.

Ĉu vi povas helpi al mi? – Kompren_____e!

Ivo aĉetis por sia fratino tre leg_____an libron.

Mi malĝojas, ke vi devas jam iri hejmen. Kiam ni _____vidos unu la alian?

M23 Dever de casa

Preencha o espaço com o verbo correto: **falis, okazis, kanti, redoni, forgesi, devas, dormas, bedaŭras, aŭskulti, rigardas.** Cada verbo deve ser usado uma única vez. Traduza as frases para o português.

Vi faris nur unu taskon. Sed vi _____ fari du taskojn.

Mi _____, sed ni ne estas hejme. Ni ĉiuj estas en laborejo.

Kien _____ la libro? – Malantaŭ la skribotablon.

Ĉu mi povas _____ kun vi iun belan kanton?

Ana _____ ĉiam nur amfilmojn.

Tio _____ hodiaŭ en lernejo.

Kiam vi povas _____ al mi la libron?

Mi vere ne scias, kian muzikon _____ Petro.

Je tiu nokta horo mi jam _____.

Kiel vi povis _____ mian nomon?

Crie frases através do computador: Crie 5 frases todos os dias; traduza-as e escreva-as, se elas estiverem corretas.

▼ Bloco 23 (sessões 45-46)

Objetivos de aprendizado

- repetir os números aprendendo como falar as horas de acordo com o relógio
- conhecer novos correlativos terminados por **EL-**, **-AL** e **-OM**

Tutoriais necessários

- computador para tocar som

Preparação

- Sons **7, 8, 9**
- Cópias de **M24**
- Exercício **M25**
- Exercício **M26**
- Exercício **M27**
- Cópias de **M28**
- Cópias de **M29**

Palavras novas

dum = durante

tempo = tempo

tion = (com acusativo) isso, aquilo

vivi = viver

sed = mas

kiel = como (modo)

tiun = (com acusativo) este, aquele

kial = Por que (pergunta)

ĉar = pois, porque (explicação)

kiom = quanto (s)

edzo = marido

kie = onde

sendi = enviar

Plano de aprendizado

15 me Distribua o texto **M24** e escute o som **7**.

Leia e traduza em conjunto. Peça aos estudantes para lerem a cada 2 frazes e traduzirem de novo. Quando eles chegarem ao final do texto, eles devem começar novamente, mas sem traduzir. O professor pode ajudar apenas com a pronúncia correta e, caso necessário, com a tradução.

5 me Distribua **M25**. Peça aos estudantes para lerem as frases e conectá-las com as horas adequadas sobre o relógio.

5 me Jogo recreativo não linguístico

10 me Esclareça o significado e uso dos correlativos que terminam por **-EL**, **-AL** e **-OM**. Você pode criar seu próprio quebra-cabeça (como no **M19**) para ilustrar o uso das terminações.

10 me Pausa

10 me Distribua **M26**. Distribua os estudantes em grupos de três ou quatro. Peça a eles para associarem as expressões com os correlativos.

Se você quiser, você pode fazer um pequeno desafio e pedir aos grupos para completarem a tarefa o mais rápido possível. O grupo mais rápido ganha o desafio.

10 me Distribua **M27**. Peça aos estudantes para completarem os espaços com os correlativos corretos.

5 me Jogo recreativo não linguístico

10 me Distribua o diálogo **M28**.

Divida os estudantes em pares e peça para que eles leiam e traduzam o diálogo. Peça para um par ler o diálogo e traduzir linha por linha. Os ajude com a tradução, se necessário. Logo após, peça para o par atuar com o diálogo sem traduzir novamente. Se tiver tempo, você também pode pedir para outras duplas atuarem também.

Dê deveres de casa

Nova aŭto (3-a parto)

Dum li tion diris, li denove rigardis la belan sinjorinon. Sed la vendisto diris:

- Estos pli bone, ke vi ne rigardu tiun ĉi sinjorinon. Ankaŭ ŝi estas tre multekosta. Mi scias, ĉar mi estas ŝia edzo.

M25 Exercício

Que horas são? Leia as frases e as conecte com o tempo certo.

Estas la kvina horo.

Estas la dektria horo kaj dudek minutoj.

Estas dek minutoj antaŭ la sesa horo.

Estas kvin minutoj post la kvara horo.

M26 | Exercício

Coloque a expressão no grupo correto: **ĉar** vi estas mia amiko, **ĉiel**, neniom, sep **Евроjn**, **dudek** jarojn, **malvarme**, **ĉar** mi devas iri en **lernejon**, **ĉar** mi forgesis ion, **kolere**, **ĉar** mi ne komprenas ion, **ĉar** li ne volas mangi, **trankvile**, **tial**, **malmulte**, per via **aŭto**, **kvardek unu**, **tri horojn**, **per biciklo**

M27 Exercício

Complete as palavras com uma dessas três palavras: **kiel**, **kial**, **kiom**

Saluton! Longe mi ne vidis vin. _____ vi fartas? – Bone, dankon.

Julia, _____ vi ne volas iri kun mi en kinejon? – Ĉar mi devas multe lerni.

Sinjoro vendisto, _____ kostas tiu ĉi biciklo? – Ĝi kostas 200 eurojn.

_____ vi volas, ke mi fermu la fenestron? – Ĉar estas malvarme en la ĉambro.

Ĉu ni povas unu horon trankvile sidi kaj trinki sukron? – Mi ne scias, _____ da tempo ni havas.

Ĉu vi vojaĝos per aŭto? – Ne, mi volas vojaĝi tiel, _____ vi: per biciklo.

Mi ne komprenas, _____ vi estas kolera. – Mi estas kolera, ĉar vi legis miajn leterojn.

Diru, _____ estas naŭ plus ok? – Dek sep.

_____ vi fariĝis ruĝa? – Mi forgesis mian monon hejme.

_____ oni kuiras tiun ĉi mangon? – Tre facile. Mi skribos tion al vi sur papero.

- Marta** Saluton, Lucia! Kiel vi fartas?
- Lucia** Saluton, Marta! Mi fartas tre bone, dankon. Kaj vi?
- Marta** Ankaŭ mi bone.
- Lucia** Dum longa tempo mi ne vidis vin. Kie vi nun vivas?
- Marta** Mi ne plu vivas en Ĉeĥio. Jam unu monaton mi vivas kaj laboras en Slovakio.
- Lucia** Ho, interese! Kiel plaĉas al vi via nova laboro?
- Marta** Mi ŝatas ĝin. Ĝi estas pli bona kaj pli interesa ol la malnova laboro.
- Lucia** Tio estas bona. Mia edzo koleras pri mia laboro.
- Marta** Kial?
- Lucia** Ĉar mi devas en ĉiu tago labori tre longe.
- Marta** Kien vi iras?
- Lucia** Mi iras sendi leteron kaj poste trinki kafon. Ĉu vi volas iri kun mi?
- Marta** Kompreneble.
- Lucia** Bone! Ni devas paroli kune pri multaj aferoj, kiuj okazis.

M29 Dever de casa

Relacione as perguntas com as respostas. Traduza para sua lingua.

Kiom da boteloj staras sur la tablo?	En Zagrebo.
Kie vivis edzino de la vendisto?	Ĉar mi ne konas la respondon.
Kiel Petro volas veturi?	Unu aŭto veturis tre rapide.
Kiel okazis la granda akcidento sur la strato?	Tre multaj.
Kial vi nenion diras?	Per biciklo.

▼ Bloco 24 (sessões 47-48)

Objetivos de aprendizado

- repetir a tabela de correlativos
- entender que alguns correlativos podem receber a terminação do acusativo-**N**

Tutoriais necessários

- computador para tocar som, cartas vermelhas e verdes

Preparação

- Som **10**
- Exercício **M30**
- Cópias de **M31**
- Cópias de **M32**
- Exercício **M33**
- Cartões de palavras coloridos **M34**
- Cópias de **M35**
- Cópias de **M36**

Plano de aprendizado

10 me Distribua **M30**. Peça aos estudantes para encontrarem as palavras que faltam. Eles podem escolher entre três possibilidades.

5 me Jogo recreativo não linguístico

20 me Distribua **M31**. Reproduza o áudio **10**. Peça para os estudantes escutarem com atenção e completarem as palavras que estão faltando.

Divida os estudantes em pares e peça para que eles leiam e traduzam o diálogo. Peça para um par ler o diálogo e traduzir linha por linha. Os ajude com a tradução, se necessário. Logo após, peça para o par atuar com o diálogo sem traduzir novamente. Se tiver tempo, você também pode pedir para outras duplas atuarem também.

Certifique-se que os estudantes compreendem o significado do texto. Se alguns não entenderem todos os correlativos, você pode esclarecer os significados com o quebra-cabeça.

10 me Pausa

10 me Distribua **M33**. Peça que os estudantes façam frases sobre as palavras marcadas em negrito. Esclareça aos alunos sobre a importância da terminação do acusativo **-N**.

Se tiver tempo, eles podem formar duplas e perguntar um ao outro as perguntas e responderem.

10 me Distribua **M34**. Divida os estudantes em alguns grupos. Esclareça as regras do exercício e lembre-os que os correlativos podem receber a terminação do acusativo **-N** algumas vezes. Dê a cada grupo um conjunto de cartas vermelhas e verdes. Um estudante de cada grupo deve pegar uma carta de cada conjunto. Depois todos os estudantes do grupo devem escrever sua frase contendo o correlativo e o verbo. Em seguida, o próximo estudante pega uma carta de cada conjunto e todos do grupo fazem suas frases. Continue assim até que todos os estudantes tenham tido a possibilidade de pegar uma carta. Se ainda houver tempo, você pode ler e comparar algumas frases.

Cartas vermelhas (correlativos): **kio, kiu, nenion, neniú, neniám, čiuj, čio, čiam, tion, iu, iam**

Cartas verdes (verbos): **havas, skribas, legas, forgesas, vidas, montras, demandas, estas, staras**

5 me Jogo recreativo não linguístico

15 me Repitas as expressões de cumprimento e apresentação de si. Divida os estudantes em duplas e peça que eles escrevam um diálogo próprio sobre estar conhecendo alguém. Eles podem usar maneiras diferentes de se cumprimentar, perguntar sobre o nome, idade ou país da outra pessoa ou qualquer outra coisa que eles tenham pensado. Você também pode escrever frases de exemplo no quadro, como ideias.

Exemplos:

Kio estas via nomo?

Kiel vi fartas?

Kiom da jaroj vi havas?

De kie vi estas?

Kie vi vivas?

5 me Distribua **M35**. Peça aos estudantes para traduzirem a canção em conjunto e cante junto 2 ou 3 vezes.

Dê deveres de casa

M30 Exercício

Escolha a palavra correta.

Sinjoro Rapid demandis la vendiston, _____ (kiel, kiom, kia) kostas la bela ruĝa aŭto.

Mi volas paroli Esperanton _____ (iu, neniam, tiel) bone kiel vi.

Mi koleras, ĉar vi _____ (tio, iel, neniam) fermas la pordon de nia ĉambro.

Ivo ŝatas aŭskulti _____ (tian, ion, iam) muzikon kiel mi.

Post kvar monatoj _____ (ĉiam, ĉiuj, tiam) revenis hejmen.

_____ (Kiu, Kiel, Kial) estas la simpatia sinjorino tie malantaŭe?

Mi ne komprenas, _____ (kial, ĉial, nenial) neniu venis.

Vi havas tre belan voĉon. Bonvolu kanti _____ (ion, ĉien, io).

Peter ankoraŭ _____ (tie, kiam, neniam) veturis al Parizo.

Malgrandaj infanoj volas mangi _____ (tiu, ĉion, tial) en ĉambro.

- A Ho, mi ne havas _____ de matematiko.
- B Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
- A Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
- B Kiun lernolibron? Ĉu _____?
- A Ne ĉiujn. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
- B Kaj _____ ĝi estas?
- A Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
- B Ĉu vi serĉis ĉie?
- A Kompreneble, sed la libro estas _____.
- B _____ estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
- A Multan dankon!
- B Ho, ankaŭ mi _____ ion.
- A Kion?
- B Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
- A Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
- B Dankon! _____ bone, ke ni sidas kune!

- A Ho, mi ne havas **lernolibron** de matematiko.
- B Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
- A Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
- B Kiun lernolibron? Ĉu **ĉiujn**?
- A Ne **ĉiujn**. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
- B Kaj **kie** ĝi estas?
- A Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
- B Ĉu vi serĉis ĉie?
- A Kompreneble, sed la libro estas **nenie**.
- B **Ĉi tie** estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
- A Multan dankon!
- B Ho, ankaŭ mi **forgesis** ion.
- A Kion?
- B Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
- A Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
- B Dankon! **Kiel** bone, ke ni sidas kune!

M33 Exercício

Faça perguntas sobre as palavras grifadas. Atente-se sobre a terminação do acusativo-N.

La lasta tago de la jaro estis**tre** → Kia estis la lasta tago de la jaro?
malvarma.

La geedzoj iris **en la restoracion**. → Kien iris la geedzoj?

Petro trinkis tre bonan kafon en restoracio.

Kelnero rapide alportis **al Julia** varman kafon.

Ivo veturnis en Slovakion **per aŭto**.

Sur tiu ĉi strato staras **la plej multekosta** hotelo.

La instruistino donis al lernantoj **malfacilan taskon**.

La libro, kiun vi volas aĉeti, kostas **15 eŭrojn**.

Julia **lernas** novajn lingvojn rapide.

Je la tria horo mi ludas kun mia malgranda frato.

Julia estas en malsanulejo, **ĉar ŝi falis**.

Tra **la pordo** venas miaj geomikoj.

kio

kiu

nenion

neniu

neniam

ciuj

cio

ciam

tion

iu

iam

havas

skribas

legas

forgesas

vidas

montras

demandas

estas

staras

Jomo: Ĉu vi volas min?

Ho, kion vi faras? demandas nun Marko.

Mi legas la libron, mi lernas la lingvon.

Ĉu kun mi vi venos al kafo amika?

Vi trinkos la kafon, parolos kun mi.

Mi dankas, ho Marko, mi ŝatas la kafon,

se ĝi estas bona, se ĝi estas varma.

Mi tre ŝatas sidi kun vi en la ĉambro,

sed nun mi ne povas, mi diras al vi.

Melodia: esperantofre.com

M36 Dever de casa

Complete as frases.

Ki _____ el tiuj du libroj estas pli facila?

Ti _____ filmon mi rigardis jam antaŭ kvar jaroj. Ĝi ne estas bona.

Ki _____ estas la letero, kiun Ana skribis al mi? Mi serĉas ĝin jam du horojn.

Ne ĉio, ki _____ oni diras, estas vero.

Ĉu vi ne vidis, ke la sinjorino falis? Kial vi nen _____ faris?

Ki _____ kantojn vi ŝatas aŭskulti? – Novajn.

Ki _____ ni revidos unu la alian? – Post unu monato.

Oni diras, ke en urbocentro oni malfermos plian vendejon. Ĉu t _____ estas vero?

Neni _____ vi havas tempon por iri kun mi en kinejon!

Ĉu vi ne koleras, ke vi nun devas vivi en alia urbo? – Ne. T _____ estas la vivo.